

**ПРОГРАМ РАДА
ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА НИШ
ЗА 2025. ГОДИНУ**

Ниш, децембар 2024.

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ НИШ

директор +381 18 515 608 - тел/факс +381 18 515 609
e-mail: arhivnis@mts.rs - www.arhivnis.rs

Бр. 01/863-24
Ниш, 18.12.2024.

На основу члана 44. став 1. тачка 5. Закона о култури ("Сл.гласник РС", бр.72/09, 13/16, 30/16-испр, 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 16. став 1. тачка 5. Одлуке о оснивању Историјског архива Ниш („Службени лист Града Ниша”, бр. 2/11 – пречишћен текст, 115/16, 99/20 и 85/21) и члана 35. став 1. тачка 5 Статута Историјског Архива Ниш, Управни одбор Историјског архива Ниш на седници одржаној 18.12.2024. године доноси

ПРОГРАМ РАДА ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА НИШ ЗА 2025. ГОДИНУ

ПРАВНИ ОСНОВ

Током својих седамдесет и седам година постојања, Историјски архив Ниш израстао је у једну од водећих институција чувара културне и историјске баштине града Ниша и општина Ражањ, Сокобања, Алексинац, Сврљиг, Мeroшина, Дољевац и Гацин Хан. Његов свакодневни рад даје непроцењив допринос очувању националне културне баштине. Тиме што се доследно придржава свих закона и прописа који регулишу архивску делатност, Архив ће наставити да одржава тај висок стандард, осигуравајући своју позицију и ширећи препознатљивост не само на локалном већ и на регионалном нивоу.

Правни основи за рад Архива, као и начин финансирања и организације, утврђени су различитим законским и подзаконским актима, укључујући:

- Закон о култури (Службени гласник РС, бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – испр, 6/2020, 47/2021, 78/2021 и 76/2023),
- Закон о архивској грађи и архивској делатности (Службени гласник РС, 6/2020),
- Закон о културним добрима (Службени гласник РС, бр. 71/94, 52/2011 – закон, 99/2011-др. закони, 25/2021 – др. закон, 129/2021 – др. закон и 76/2023 – др. закон),
- Закон о општем управном поступку (Службени гласник РС, бр. 18/2016, 95/2018, 2/2023),
- Закон о употреби српског језика и заштити ћириличног писма (Службени гласник РС, бр. 89/21).

Поред ових закона, Архив се руководи и низом уредби и правилника који регулишу канцеларијско пословање, класификацију и заштиту документарног материјала, дигитализацију културног наслеђа и заштиту података о личности. Архив такође поштује међународне конвенције и етичке стандарде у области архивистике, што се огледа у његовом годишњем Програму пословања и Статуту.

Са шифрама делатности које обухватају архивску и библиотечку делатност, издавање књига, часописа и периодичних издања, Историјски архив Ниш наставља да игра кључну улогу у очувању културног идентитета не само историје Града Ниша и општина над којима је територијално надлежан, већ и шире.

КОНТИНУИТЕТ

У 2025. години, Историјски архив Ниш наставља са значајним активностима дигитализације, укључујући преостале црквене матичне књиге и осталу архивску грађу и документарни материјал. Скенирана архивска грађа биће доступна јавности путем сајта Архива, што је дуготрајан, али континуиран процес који има за циљ олакшавање приступа истраживачима. Такође, акција бесплатне дигитализације грађе у приватном власништву ће се наставити, што је значајно за трајно очување културног наслеђа и његову доступност широј јавности.

Архивисти ће наставити рад у софтверском систему АРХИС, јединственом у Србији за дигитално управљање и чување архивског материјала.

Настављамо са издавањем угледног часописа за историографију, архивистику и хуманистичке науке „Пешчаник“, који представља значајан допринос у истраживању и очувању културне баштине, као и са објављивањем каталога који прате наше изложбе. Посебну пажњу посвећујемо монографским публикацијама, кроз које представљамо драгоцене делове фонда Архива, чиме додатно афирмишемо његов значај у историјским и научним истраживањима.

И у 2025. години, Архив ће приређивати изложбе у част значајних историјских догађаја и личности. У сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије биће реализована изложба о историји заштите природе, док ће се са Општином Палилула радити на заједничким пројектима којима ће се представити завичајно благо из депоа Архива деци у сеоским срединама срединама те општине, али другим видовима сарадње којима се чува и представља архивска грађа и документарни материјал. Са Богословијом „Св. Ћирило и Методије“ биће реализована изложба поводом 25 година рада Богословије у Нишу.

Сарадња са другим архивима у Србији, Републици Српској, БИХ, Бугарској и Северној Македонији биће настављена, а планиране су и изложбе са архивима ових земаља, на којима ће бити представљена највреднија документа и фотографије из нашег архива. Радо ћемо угостити изложбе других архива како би нашим суграђанима уприличиили нека нова искуства и сазнања. Посебну пажњу усмерићемо на продубљивање односа са амбасадама и другим институцијама ради истраживања и прикупљања архивске грађе.

Уз препоруке Завода за заштиту споменика културе Ниш, а у складу са финансијским могућностима, планирано је реновирање улазног дела зграде Архива, тоалета, кухиње, укључујући замену рачунарске опреме, канцеларијског намештаја и дела старих клима новим инвертер климама. Поред тога, улагаће се у опремање нових депоа полицама, како би се увећао капацитет за чување архивске грађе, што ће допринети бољим условима заштите, али и већи смештај архивске грађе.

Због таконске обавезе Архив ће израдити план заштите и спасавања архивске грађе у ванредним ситуацијама, са посебним мерама за архивску грађу од изузетног значаја.

Историјски архив Ниш ће и ове године конкурисати за средства Министарства културе Републике Србије и других извора како би се финансирали пројекти, као што су летње радионице за ученике основних школа, опремање дела депоа полицама на електро погон – четврта фаза, дигитализација архива Богословије „Св. Ћирило и Методије“ – завршна фаза, организација једног скупа архивиста и историчара на задату тему, дигитализација културне баштине Републике Србије из фондова Архива и други важни пројекти.

Посебна пажња биће посвећена наставку стручног надзора над архивирањем и чувањем документарног материјала у различитим институцијама, уз излучивање безвредног материјала. Планирана је и набавка нових публикација и електронских ресурса за библиотечки фонд.

Историјски архив Ниш наставиће да буде на услузи истраживачима и грађанима, омогућавајући им приступ документима који су од значаја за остваривање њихових права, али и за заштиту државних и културних интереса. Тиме, Архив остаје кључно место за чување доказа о историји нашег града и околних општина.

Бринућемо о здрављу свих који раде у Историјском архиву Ниш, па ћемо и у 2025. години обезбедити лекарски преглед свих запослених.

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

У складу са Стратегијом развоја културе Републике Србије и Националном стратегијом за дигитализацију културног наслеђа, Историјски архив Ниш у 2025. години наставља са дигитализацијом архивске грађе, са посебним акцентом на преостале црквене матичне књиге. На територији коју покрива Архив преостало је да се дигитализује 213 матичних књига, укључујући књиге из Гациног Хана и део књига из Сокобање и Дољевца. До сада је успешно дигитализовано 265 књига са територија Ниша, Сврљига, Алексинца, Ражња и делова Сокобање и Дољевца.

Дигитализација је не само обавеза у складу са државним стратешким документима, већ и кључни процес заштите архивске грађе од прекомерне употребе. Истовремено, она омогућава већу доступност, што је значајно за истраживаче и грађане. Ипак, како се дигитализација архивске грађе убрзава, јавља се све већа потреба за формирањем посебног одељења за дигитализацију у оквиру Архива. Ово би укључивало повећање броја запослених у Архиву који би радили на дигитализацији, одржавању и изградњи дигиталних збирки, као и на унапређењу технологија за дугорочно чување дигитализоване грађе.

Истовремено, дигитализација целокупне архивске грађе доноси бројне предности. Она не само да штити грађу од оштећења, већ убрзава и поједностављује процес рада са документима. Дигитализација омогућава двосмерну размену информација – пружање информација из архивске грађе и о самој грађи. Ово је у складу са савременим трендовима у архивској делатности и значајно доприноси ефикаснијем коришћењу архивских ресурса.

Историјски архив Ниш, као једна од водећих институција у области архивистике у Србији, наставиће да активно учествује у имплементацији ових стратегија, конкуришући за средства Министарства културе и других надлежних институција како би се обезбедили услови за потпуно спровођење процеса дигитализације и развоја нових технологија.

АРХИВСКИ ПОСАО

Архивски посао је сталан процес кога чини непрекидна комуникација. Управо то одређење комуникацијом подразумева три квалитета: научну озбиљност, морално одређење посла и креативност, без којих успешна комуникација и није могућа. Развој информационих технологија, али и захтеван корисник који тражи ефикасну, убедљиву и корисну информацију, ставили су пред Архив мноштво задатака.

Служба надзора Историјског архива Ниш обићи ће и прегледати, архивску грађу и документарни материјал органа управе и правосуђа, као приоритетних регистратура, код којих се преглед врши сваке године; ствараоце архивске грађе са територије града Ниша и општина: Алексинац, Ражањ, Меровина, Дољевац, Гацин Хан, Сврљиг и Сокобања. Број планираних обилазака је 100 регистратура. Приликом обиласка ствараоцима ће бити пружена стручна помоћ око израде Правилника о канцеларијском пословању, Листе категорија архивске грађе и документарног материјала са роковима чувања и Архивске књиге. Примењујући прописану процедуру, служба ће давати сагласност на предлоге Правилника и Листе категорија и доносити Решења о уништењу безвредног документарног материјала. Приликом излучивања безвредног документарног материјала, код стваралаца за које је надлежан Државни архив Србије (републичке установе), биће пружена стручна помоћ. Служба надзора ће давати упутства за припрему документарног материјала који ће бити преузет у архив на чување и учествоваће у његовом преузимању. Преузимаће архивску грађу и документарни материјал стваралаца који су престали са радом услед стечаја или ликвидације.

Служба обраде и сређивања наставиће започето архивистичко сређивање фондова, као и рад на сређивању збирки.

Служба техничке заштите, коришћења и презентовања архивске грађе за 2025. годину ће наставити да пружа корисницима тражену документацију и услужује истраживаче, врши пријем

нових фондова, усаглашавање са постојећим пописима, њихов смештај у одговарајуће полице и устројавање досијеа истих по архивистичком протоколу; заштиту и одржавање преузетих фондова, као и ревизију фондова. Вршиће се излучивање документарног материјала чији је рок истекао.

КОНЗЕРВАЦИЈА ПАПИРА

Архивска грађа и документација током употребе и складиштења су изложени различитим штетним утицајима. Пошто је већина документације направљена од папира, који је веома осетљив материјал, оштећења су неизбежна. У Србији је систем заштите документације организован на такав начин да је превентивна заштита често неправедно запостављена, док је истовремено обим производње нове документације изузетно велики. Ово је довело до тога да смо сада суочени са обавезом да чувамо огромну количину материјала који, због недовољне превентивне заштите и сталног коришћења, значајно пропада.

Процес конзервације и рестаурације је веома скуп и временски захтеван. Са свега четири лабораторије за конзервацију и рестаурацију у целој Србији, у којима је запослено укупно 10 стручњака, постоји огроман јаз између брзине оштећења документације и могућности да се та оштећења поправе. Овај тренутни систем је неодржив, што доводи до нагомилавања оштећене документације, убрзавања њеног пропадања, а у неким случајевима и до неповратног губитка вредног културног блага.

Јасно је да су овом систему неопходне хитне и дубоке реформе. Успостављањем конзерваторске лабораторије у Историјском архиву Ниш, уз подршку Државног архива Србије, омогућила би се боља заштита архивске грађе, не само у нашем Архиву, већ и у архивима широм југоисточне Србије и других заинтересованих институција. Осим тога, Историјски архив Ниш би тиме створио нове приходе пружањем услуга конзервације.

У наредној години, у сарадњи са нашим Оснивачем, Државним архивом Србије и Министарством културе, радићемо на стварању услова за отварање конзерваторске лабораторије у Нишу, чиме ћемо значајно допринети очувању архивске грађе.

КОРИСНИК

Као и до сада велику пажњу посветићемо кориснику Историјског архива Ниш. Омогућићемо му да брзо и ефикасно пронађе потребне информације, али и помоћи му да успостави везу између властитог искуства и знања и оног што нуди архивска грађа, да би опет дошао. Задовољан корисник је најбоља реклама Архиву, и то на језику који се далеко чује и лако разуме.

Наставићемо са позивом суграђанима да уступе своју породичну вредну архиву на скенирање исте, уз сталну промоцију значаја чувања архивске грађе. Велику пажњу посветићемо “недосегнутим” корисницима и привући ћемо их разним активностима, програмима и маркетиншким активностима. Планиране су и сталне посете Историјском архиву, да би смо пружили прилику свим грађанима да доживе искуство које “мења живот”.

Посебан акценат ћемо ставити на рад са децом и сарадњу са основним и средњим школама како у граду, тако и у селима.

За нове, будуће кориснике, прикупићемо, сортирати, обрадити, заштитити и сачувати архивске фондове, да би им били доступни у најбољем стању. Политиком очувања архивске колекције се чувају за потомство, са очуваном аутентичношћу и вредношћу, да се олакша приступ и да се садашње и будуће колекције сачувају од ризика.

Обићи ћемо и пружити стручну помоћ око издвајања безвредног документарног материјала, сређивања и пописивања архивске грађе и припреме за примопредају свим корисницима ван Архива – имаоцима архивске грађе и документарног материјала.

Ценовник услуга Историјског архива Ниш

1.	Истраживачки час	1 час	1.800,00
2.	Издавање потврда и уверења за стране држављане	документ	6.000,00
3.	Издавање уверења и оригиналних докумената са факултета и виших школа	документ	1.200,00
4.	Издавање негативне потврде	потврда	600,00
5.	Поштански трошкови	пошиљка	по ПТТ тарифи
6.	Фотокопирање докумената А4 (једнострано/двострано)	до 50 копија	18,00/30,00
		преко 50 коп.	12,00/24,00
7.	Фотокопирање докумената А3 (једнострано/двострано)	до 50 копија	30,00/54,00
		преко 50 коп.	24,00/42,00
8.	Фотокопирање докумената А2 (једнострано)	1 копија	100,00
9.	Фотокопирање докумената А1 (једнострано)	1 копија	150,00
10.	Фотокопија са овером А4	страница	70,00
11.	Фотокопија са овером А3	страница	120,00
12.	Штампана копија са микрофилма формат А4	страница	36,00
13.	Штампана копија са микрофилма формат А3	страница	48,00
14.	Скенирање са микрофилма	скен	36,00
15.	Микрофилмовање црно-белих докумената на 16 мм МФ до 1200 снимака	МФ ролна	30.000,00
16.	Скенирање архивске грађе у резолуцији 300 dpi – А4	скен	240,00
17.	Скенирање архивске грађе у резолуцији 600 dpi – А4	скен	420,00
18.	Скенирање архивске грађе у резолуцији 300 dpi – А3	скен	400,00
19.	Скенирање архивске грађе у резолуцији 600 dpi – А3	скен	600,00
20.	Скенирање архивске грађе у резолуцији 300 dpi – А2	скен	500,00
21.	Скенирање архивске грађе у резолуцији 300 dpi – А0	скен	700,00
22.	Снимање докумената дигиталним фотоапаратом	снимак	240,00
23.	Снимање на медијуме (CD, USB)	комад	240,00
24.	Штампање А4 на црно-белом ласер штампачу	страница	70,00
25.	Штампање А4 на колор ласер штампачу	страница	240,00
26.	Праћење архивске грађе на снимање ван архива	1 час	2.400,00
27.	Снимање архивске грађе за објављивање	страница	1.200,00
28.	Снимање архивске грађе за објављивање на корицама, омотима и насловној страни	страница	1.800,00
29.	Снимање архивске грађе за објављивање и јавно приказивање у комерцијалне сврхе	страница	2.400,00
30.	Припрема изложбе на захтев ствараоца архивске грађе-техничка поставка	1 час	1.200,00
31.	Сређивање архивске грађе и документарног материјала на захтев стваралаца у зависности од степена сређености и услова рада у регистратури - према процени	1 дужни метар	од 3.000,00 до 8.000,00
32.	Припрема за предају архивске грађе (сређивање, архивирање, евидентирање) у регистратури, која је само у регистратурски сређеном стању, па до потпуно несређеног стања	1 дужни метар	од 4.000,00 до 8.000,00
33.	Пријем архивске грађе и документарног материјала од регистратура (ствараоца), према процени и стању архивске грађе и документарног материјала у коме се предаје	1 дужни метар	од 4.000,00 до 8.000,00
34.	Смештај, чување и стручни надзор архивске грађе и документарног материјала у просторијама Архива (депоновање)	1 дужни метар	300,00 месечно
35.	Израда концепта Листе категорија за регистратуру	1 страница	500,00
36.	Израда архивске књиге и/или унос у Базу података – апликације, електронске евиденције и сл.	1 страница	500,00
37.	Одржавање предавања у регистратури	1 час	3.000,00
38.	Припрема изложбе на захтев ствараоца архивске грађе –	1 час	1.000,00

МАРКЕТИНГ

Задржавајући се на досадашњем правцу маркетинга, Историјски архив Ниш наставља да активно гради и негује своју везу са публиком. Присуство у медијима има кључну улогу у креирању и одржавању угледа наше институције, док су оглашавање и рад са јавношћу неопходни алати за привлачење пажње и ангажовање шире заједнице.

Настављамо да усавршавамо нашу комуникациону стратегију, у циљу стварања све јасније и позитивније слике о Архиву у јавности, док истовремено пратимо захтеве савременог доба и нових технологија.

Друштвене мреже остају важан канал за промоцију услуга, програма и богатих дигиталних збирки Архива, које су сада доступне широј публици у овом окружењу. На тај начин, Историјски архив Ниш не само да шири своју видљивост и препознатљивост, већ и омогућава бржу и лакшу доступност својих ресурса, приближавајући их истраживачима и свима заинтересованима.

ВРЕДНОВАЊЕ

Настављамо да систематски меримо утицај и делотворност рада Архива кроз разноврсне индикаторе. Кроз интервјуисање публике и прикупљање њихових мишљења пре изложби, пратимо број посетилаца и дужину њиховог задржавања, док нам коментари у књизи утисака пружају драгоцене повратне информације о њиховом доживљају. Присуство и реакције у медијима такође су важни параметри нашег успеха.

Осим тога, пратимо број тражених информација и пружених услуга, како у архиву тако и ван њега, као и оцене тих услуга од стране корисника. Оваква анализа омогућава нам да континуирано унапређујемо своје активности и још боље одговоримо на потребе и очекивања јавности.

МИСИЈА

Историјски архив Ниш као модерна, ефикасна и отворена установа културе и у свом раду примењује високе стандарде бриге за заштиту архивске грађе, која је доступна грађанима, научној и стручној јавности, подижући свест о њеном значају за историју града Ниша, његове околине и ширег региона, данас и у будућности.

Председница Управног одбора
Историјског архива Ниш

Тијана Радивојевић
Тијана Радивојевић